

Джеймс Джойс

Нещастен случай

Мистър Джеймс Дъфи живееше на Чепълайзъд, тъй като желаше да е максимално далече от града и защото намираще всички останали предградия на Дъблин твърде модерни и претенциозни. Обитаваха старата мрачна къща, през прозореца се виждаше старата дестилационна по реката, по бреговете на която е построен Дъблин. По високите стени на стаята нямаше картини, по пода нямаше килим. Сам беше купил мебелировката за стаята-голямо желязно легло, желязна мивка, 4 тръстикови стола, ракла за дрехи, закачалка за палта, решетка за камината, скари, квадратна маса, която служеше и за бюро. В библиотеката имаше ниша и много рафтове от бяло дърво. Леглото беше покрито с бели чаршафи, а на пода имаше черга в черно и червено. Малко огледало стоеше над мивката, а през деня лампа с бяла периферия стоеше над камината. Книгите бяха подредени по големина и по азбучен ред. Целият Уордсуърд на края на последния ред, копие на Катехизма, в подвързия на най-горния, разхвърлени листи по бюрото, там лежеше ръкописен превод на Майкъл Крамър, заглавието беше написано с виолетово мастило, а страниците закачени с кламер. Някои от изреченията бяха подчертани, а обявата на Блу Бийнс беше подчертана на първата страница. Усещаше се някакъв аромат, аромата на новите моливи, на шишето с лепило и на нахапана ябълка, оставена и забравена там.

Мистър Дъфи ненавиждаше всичко, което предвещаваше болести – физически или умствени. Дипломираният лекар би го нарекъл луд. Лицето му, набръчкано от годините, беше кафяво, като дъблинските улици. По дългата, по-скоро голяма глава лъщеше мазна черна коса, а под жълтеникавите мустаци – строга уста. Изпъкналите скули говореха за труден характер, но в очите му нямаше и следа от строгост, придаваха му излъчването на човек, който се страхува от слабостите на другите, но ѝ на самотник. Живееше някак далеч от настоящето, от самото си тяло, обичаше да наблюдава действията и движенията си, но отдалеч. Имаше странното хоби, да мисли за себе си в трето лице и в минало време. Не даваше нищо на просяци, вървеше бързо, но с решителни крачки.

От много години работеше като касиер в частна банка на улица Багот. Всяка сутрин отиваше на работа с трамвай. По обед, обядваше в Бърк – голяма бира и пакетче нишестени бисквити. В четири свършваше работа. Вечеряше в стола на улица Джордж, където се чувстваше защитен от обществото на дъблинската покварена младеж и където беше доста по-евтино. Вечерите прекарваше пред пияното или в шляене в предградията. Само Моцарт можеше да го измъкне на концерт или на опера, обожаваше музиката му и това бяха единствените му

удоволствия в живота. Нямахме ни компания, ни приятели, ни религия, ни кредо. Живееше своят духовен живот, без да споделя с другите, посещаваше роднините си само на Коледа и по погребения. Контактуваше с хората само по задължение и изпълняваше социалните си ангажменти с достойнство. При определени обстоятелства сигурно би обрал банката си, но сега водеше един скромен, обикновен живот, без събития.

Една вечер се намери между две жени в Ротундата. Къщата, с малко хора и тиха, извикваше странното чувство на страх от провал. Дамата, която седна до него, огледа пустеещата къща два-три пъти и каза:

– Колко жалко, че има толкова малко хора тук, тази вечер. Трудно е да пееш в полупразна зала.

Това беше покана за разговор. Изненада се, че тя изглеждаше някак неловко. Докато разговаряха, той се опита да я запомни завинаги в паметта си. Научи, че момичето до нея ѝ е дъщеря и тогава осъзна, че тя е може би колкото него на години. Лицето ѝ, по-скоро хубаво, излъчваше интелигентност. Овално лице, със строги черти. Тъмносини спокойни очи. Имаше някакво непокорство в погледа ѝ, някакво объркване, изглеждаха като очи на жена със засилена чувствителност. В зеницата ѝ се появи увереност, в тази затворена натура се възцари отново благоразумието и предпазливостта, но в астрахановият жакет, едва покриващ огромната ѝ гръд, се усещаше привичното ѝ непокорство.

Срещна я отново, след три седмици, на концерт в Ърлсфорд Терас. Забеляза момента в който вниманието на дъщерята беше започнало да става някак прекалено интимно. Обърна се веднъж-дваж към съпруга си, но той не ѝ обърна внимание. Казваше се Мистър Синико. Неговият пра-прапраядо беше родом от Легхорн. Съпругът ѝ беше капитан на търговски кораб, плаващ между Дъблин и Холандия, имаха едно дете.

Срещна я за трети път и събра кураж да я покани на среща. Тя дойде. Първата от многото срещи, срещаша се винаги вечер и избираха най-тихите улици. Разхождаха се заедно. Мистър Дъфи, обаче, изпитваше отвращение към подмолните неща и тъй като те се срещаша тайно, той я накара да го заведе до къщата си. Мистър Синико насърчи тези срещи, тъй като смяташе, че той има сериозни намерения към ръката на дъщеря му. Отдавна беше забравил за жена си и нейните прелести и дори и не предполагаше, че някой може да се интересува от нея по такъв начин. А тъй като съпругът отсъстваше често, а момичето ходеше на уроци по музика, Мистър Дъфи често се радваше на компанията на дамата. Нито той, нито тя бяха преживявали такова приключение преди, нито пък съзнаваха колко нелепо е всичко. Малко по малко той я вплете в мислите

си. Даваше й книги, разкриваше й идеите си, споделяше живота си с нея. Тя попиваше всичко. Понякога дори, в отговор на теориите му, даваше примери от собствения си живот. С почти майчинска загриженост настояваше да се разкрие напълно, стана му изповедник. Разказа й за някогашните събрания на Ирландската Социалистическа Партия, към която членувал и се чувствал като важна особа всред работниците, организирали се на един таван на светлината на лоена лампа. Но после се разделили в идеите си на три, всяко крило със собствен водач, той се ядосал и спрял да ходи на събранията. Дискусиите, каза той, били твърде плахи, най-необичаен бил интересът им към надниците. Усетил, че са прекалено твърди реалисти, негодували повече от мързел, отколкото по вяра. Никаква социална революция нямало да удари Дъблин поне век.

Тя го попита защо не напише мислите си. За какво? Отговори той с насмешка. За да го сравняват с празнодумците, неспособни да мислят дори шейсет секунди? За да се остави в ръцете на критиците от глупавата средна класа, която е предала грижата за морала на полицаите, а изкуството на търговците?

Често я водеше в къщата си, извън Дъблин, там прекарваха вечерите насаме. Малко по малко започнаха да говорят за по-простички неща. Нейното приятелство беше топла почва за екзотичното. Много пъти седяха в тъмното, забравяйки за светлината на лампите. Тъмнината скриваше стаята, тяхната самота, а музиката, която отекваше в ушите им ги обединяваше. Това единство го вълнуваше, прогонваше суровите страни на характера му, изпълваше с емоции мисловния му живот. Понякога се учудваше на звука на собствения си глас. Мислеше, че в нейните очи се издига до пиедестала на ангел, че докосва пламнената й природа все по-силно и по-силно, понякога се стряскаше от собствения си глас, който като че ли извираше от nelечимата му душевна самота. Не можем да избягаме от себе си, казваше, ние сме такива, каквито сме. Всичко това доведе, до мига в който една вечер, Мисис Синико, в плен на необичайна възбуда, взе ръката му в своята и я допря до бузата си.

Мистър Дъфи беше много изненадан. Това спря илюзиите му. Не я посети следващата седмица и после й написа писмо, в което я молеше да се срещнат. Тъй като не желаше разговорът да бъде провален под влияние на угризенията от последната среща, той я покани в малка сладкарница близо до парка. Времето беше мрачно и студено, но те се разхождаха почти три часа по алеите в парка. Съгласиха се да прекратят отношенията си, защото, както казваше той, всяка връзка е път към мъката.

На излизане от парка, вървяха в тишина, на трамвайната спирка тя се разтрепери, той се сбогува бързо и я остави сама. След няколко дни получи пакет с музиката и книгите, които ѝ беше заел.

Минаха четири години. Мистър Дъфи се върна към обичайния си начин на живот. Стаята все още беше свидетел на мислите му. Появиха се само няколко нови нотни тетрадки и два тома на Ницше „Тъй рече Заратустра“ и „Веселата наука“. Пишеше рядко на листите на бюрото. Една от неговите сентенции, написана два месеца след последната му среща с Мисис Синико, гласеше: Любовта между мъжа и жената е невъзможна, защото не трябва да има сексуален уклон, приятелството между мъжа и жената е също невъзможно, защото трябва да има сексуален уклон. Не ходеше на концерти, защото можеше да я срещне. Баща му беше починал, по-младият му банков партньор беше напуснал. Но все още ходеше на работа с трамвая рано сутрин, а вечер се връщаше пешком, след вечеря в стола на улица Джордж, като четеше вестник за десерт.

Една вечер, докато слагаше залък говеждо със зеле в устата си, ръката му спря. Очите му се спряха на параграф от вечерният вестник, който беше подпрял на каната с вода. Върна хапката обратно в чинията и се зачете внимателно. Пи чаша вода, сложи чинията настрана, сгъна вестника пред себе си и прочете статията отново и отново. Зелето изстина. Сервитьорката дойде да го попита, дали не му харесва вечерята. Каза, че е много добра и от учтивост хапна няколко залъка. После плати и излезе.

Затича се в полумрачния ноември, малкият му бастун удряше земята, краят на вестника се показваше от джоба на палтото му. По самотното шосе, водещо от Паркгейт към Чепълайзъд, намали крачка. Вече бастунът не удряше така силно земята. Дъхът му излизаше на пресекулки, с леко пъшкане и образуваше пара на студения въздух. Стигна къщата, влезе в спалнята и прочете още веднъж статията на слабата светлина на прозореца. Мърдаше устните си, но без глас, като молитва:

Смърт на дама на парада Сидни Нещастен случай

Днес, в Дъблинската болница, Заместник следователят (при отсъствието на Мистър Левелет) получи тялото на Мисис Емили Синико, 44 годишна, която беше убита на гарата на парада Сидни, вчера вечерта. Доказателствата сочат, че докато покойната се

опивала да пресече линията била блъсната от пътнически влак от Кингстоун. Получила наранявания по главата и дясната част на тялото.

Джеймс Ленън, водачът на машината, каза, че е на работа в компанията повече от 15 години. Като чул свирката, той освободил влака от скорост. Влакът се е движил бавно.

П. Дюн, началник гарата, каза, че е видял жената да пресича линията, точно след като е тръгвал влака. Тръгнал към нея и се разкрещял, но тя била ударена от влака и паднала.

Съдията: – Казвате, че дамата е паднала?

Свидетеля: – Да!

Полицейски сержант Кроли каза, че е намерил жената мъртва на релсите. Наредил да пренесат тялото в чакалнята, докато пристигне линейка.

Свидетел 57 потвърди казаното.

Д-р Халпин, стажант-хирург в Дъблинската болница, каза, че починалата е имала 2 счупени ребра и тежки контузии по дясното рамо. Вероятно ударът по главата е довел до падането. Но тези контузии не биха могли да доведат до смърт при нормални обстоятелства. Смъртта, според него, е настъпила вероятно вследствие на шок и внезапен сърдечен удар.

Мистър Х. Б. Петърсън Финли, съдържател на железницата, изразява искрени съболезнования за инцидента. Компанията винаги е взимала мерки за защита на хората, пресичащи линията, чрез бележки на всяка гара и специални пътеки. Покойната е имала навика да пресича платформите вечер и не мисли, че компанията е виновна за случилото се.

Капитан Синико, съпруг на загиналата, също даде интервю. Разпозна покойната. Не е бил в Дъблин по време на инцидента, тъй като същата сутрин е пристигнал в Ротердам. Били са женени 22 години, имали щастлив брак, допреди две години, когато съпругата му внезапно се пропила.

Мис Мери Синико, каза, че напоследък майка ѝ започнала да броди по улиците нощем, за да търси духове. Свидетелката каза, че тя често я е карала да я придружава на срещи с Лигата. Не била въщи до час след инцидента.

Съдът единодушно реши че, според доказателствата, Ленън е невинен.

Заместник следователят каза, че е нещастен случай и изказа съболезнованията си на Мистър Синико и дъщеря му. Настоя компанията да вземе по строги мерки за защита на пътниците и за превенция на подобни инциденти в бъдеще. Никой не бе подведен под отговорност.

Мистър Дъфи повдигна очи от вестника и се загледа към веселият вечерен пейзаж навън. Реката тихо течеше покрай празната дестилационна и от време на време светваха къщите по шосето. Цялото това описание го възмути, замисли се, че ѝ е разказал всичко съкровено и свято в душата си. Тези изгъркани фрази, безсмислените съболезнования, предпазливите думи на репортера, скриващ детайлите на тази ужасна смърт го отвратиха, присви го стомах. Не само, че беше унижила себе си, тя беше унижила него. Видя жалкият ѝ, грешен, мизерен и мелодраматичен живот. Неговата духовна половинка! Замисли се как е чакала да ѝ напълнят чашата в бара.

Но Боже, какъв край! Изведнъж е станала негодна за живота, без цел и причина, жертва на алкохола, едно от нещастията от лоното на цивилизацията. Но как е пропаднала толкова ниско! Толкова ли е бил заблуден? Спомни си изблика на чувства онази нощ и колко по-остро изтълкува ситуацията.

В тъмнината и в царството на спомените, усети как ръката ѝ докосна неговата. Шокът, който първом удари стомаха му, сега го блъсна по нервите. Сложи си палтото и шапката и излезе навън. Студът го блъсна на прага, проникна през гънките на палтото. Влезе в бара на Чепълайзъд Бридж и си поръча топъл пунш. Сервитьорът го донесе раболепно, но не се опита да го заприказва. Имаше 4–6 работника, които говореха за цената на селските имоти. Пиеха от огромни халби и пушеха, тръскаха на килима и размазваха праха с обувките си. Мистър Дъфи седна на стола си и се загледа към тях, без да ги вижда и чува. След време излязоха и той поръча нов пунш. Седя дълго време над чашата. Беше много тихо. Сервитьорът седеше зад тезгяха, четеше „Херълд“ и се подсмивваше. От време на време се чуваше трамвая.

Докато седеше там, преживяваше всички мигове с нея, най-сетне осъзна, че тя е мъртва, че е престанала да съществува, че е само спомен. Почувства се зле. Запита се какво друго можеше да направи. Не можеше да разиграва комедии с нея, не можеше да живее открито с нея. Беше направил най-доброто. Беше ли виновен? Чак сега, когато си беше

отишла, той се замисли колко ли самотна е била тя, как ли нощ след нощ е седяла сама в онази стая. Неговият живот също ще е самотен, докато не умре, докато не престане да съществува, докато не остане само спомен, ако въобще някой си спомни за него.

Беше някъде около девет, когато излезе от бара. Нощта беше студена и мъглива. Отиде в Парка и повървя сам всред голите дървета, по безлюдните алеи, където се разхождаха преди четири години заедно. Беше някъде до него в мрака. На моменти усещаше гласа ѝ в ушите си, допира на ръката ѝ. Стоеше притихнал в тишината, слушаше. Защо ѝ беше отнел живота? Защо я обрече на смърт? Усети как собственият му морал се разби на парчета.

Стигна до кръстовището на Магазин Хил, спря и се загледа по реката към Дъблин, чиито светлини пламтяха червени и топли в студената нощ. Погледна надолу по склона и там, в сенките на стените на Парка видя да лежат няколко човешки фигури. Онези прикрити тайни любовници го изпълниха със страх. Разяждаше го собствена му нравственост, усети, че не е живял истински. Едно единствено човешко същество го бе обичало, а той ѝ беше отнел щастието и живота, беше я обрекъл на позор, на срамна смърт. Знаеше, че онези низки същества край стените го наблюдаваха, че искаха да изчезне. Никой не го искаше, беше се отказал от живота. Обърна поглед към зелената мътна река. Над реката видя пътническият влак от гарата в Кингсбридж, приличаше на червей със светеща глава, който пробива мрака мъчително, но постоянно. Бавно изчезна от погледа му, но все още чуваше шума на машината, която като че ли викаше нейното име.

Върна се обратно по пътя, по който бе дошъл, ритъмът на влака отекваше в ушите му. Започна да се чуди кое е реално и кое не. Спря под едно дърво и се остави на ритъма на смъртта. Не можеше да чуе гласа ѝ, да усети допира ѝ. Остана за няколко минути заслушан в тишината. Не чу нищо, нощта беше по-тиха от всякога. Пак се заслуша-абсолютна тишина. Усети, че е сам.

КРАЙ

© 1914 Джеймс Джойс
© 2008 Мирена Пламенова, превод от английски

James Joyce
A Painful Case, 1914

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/5487>]